

Marcel Koprol

BREXIT DRŽAVLJANOM EU ODPIRA POGLED V REALNOST

Uvod.

Britanski volivci¹, ki so 23. junija s potrditvijo izstopa predvsem izrazili svoj odločni NE pretirani uniformiranosti delovanja EU, nepotrebemu nadzoru in prevladi odločitev institucij EU nad političnimi odločitvami v državah članicah EU ter vsiljevanju nekaterih vprašljivih zahtev velikih držav članic v času minulih kriz, so se prvi tudi formalno uprli takšni smeri delovanja EU. Ne smemo se slepiti, da podobno ne razmišljajo tudi drugi evropski državljani in zato je pripomb in kritik na račun delovanja EU tudi v preostalih državah članicah čedalje več. Toda, žal, slednje ne naletijo na dober odziv pri političnih elitah, pa čeprav največkrat sporočajo samo to, da je nekaj narobe in v nasprotju z navadami in interesi njihovega okolja, ki se je oblikovalo in jim služilo dolga stoletja.

Zanimivo je spremljati dogajanje v Vel. Britaniji zdaj, ko so se strasti umirile in je začel zmagovati razum. Današnja Vel. Britanija je videti tako, kot da v tej državi nihče ne ve, kaj s tem rezultatom početi. Trenutno politično stanje sicer razkriva, da je konservativna vlada že dobila

¹ Kakor koli presojamo rezultat britanskega referendum, se ne moremo znebiti vtisa, da so britanski volivci, pa naj se to sliši še tako nenavadno, sebi naredili največ škode, preostalih v EU pa sporočili tisto, kar si v številnih državah članicah EU državljani že dalj časa tudi mislijo: EU ne more postati kopija ZDA, kjer so se države, ki ZDA sestavljajo, pred 240. leti v povsem drugačnih okoliščinah odločile in ustvarile federalno oblast ter ji zaupale nadzor nad finančnimi tokovi, gospodarstvom, obrambo, zunanjo politiko, pravosodjem, varnostjo, pa še kaj bi se našlo. Te pristojnosti so zapisane v njihovi Ustavi, ki so jo ustvarili politiki za ljudi z izrazitimi skupnimi interesi (op. avtorja).

novo PV, 60 letno Thereso May², medtem ko se laburisti še pričkajo o svojem novem – starem – voditelju. Za zdaj tako še ni nič znanega o tem, kaj si Vel. Britanija v bodoče želi in, seveda, kaj ji bo pripravljena ponuditi tudi EU. Toda to, post referendumsko dogajanje v Vel. Britaniji, je za naš razmislek nepomembno, saj bodo Britanci svoje zadeve pač uredili tako, kot so si želeli: svobodni in rešeni evropske nadvlade. Za obstoj EU pa je bolj pomembno sporočilo, ki so nam ga poslali britanski volivci: EU se giblje v napačno smer in njena pretirano poudarjena politična konotacija, ki z nenehnim vsesplošnim in neselektivnim pozivanjem k združevanju, drsi v smer, ki je za evropske državljane nesprejemljiva!

Zato je treba na Brexit gledati brez čustvenih primesi, užaljenosti, jeze, ali želje po nekakšnem maščevanju Vel. Britaniji. Razumeti ga moramo kot pravočasen, dobrodošel in hvalevreden britanski prispevek k osveščanju EU ter kot odločen korak k zaustavljanju grozeče spirale evropskega drsenja v prazno, kamor bi nas vodilo nadaljevanje politike pretiranih, z interesi in željami evropskih državljanov skreganih formalizmov in nenaravnega prenašanja suverenosti na bruseljske institucije. Zato iskreno upamo in si želimo, da nas je Brexit streznil in obvaroval pred nadaljevanjem drsenja naše integracije v demokratični manko, da nas je rešil pred vztrajnim drsenjem v birokratsko odtujeni nadzor nad vsem in vsakomur, ki bi se lahko sčasoma zasidral in utrdil v evropskih institucijah, ki niso hotele prisluhniti kritikam držav članic in so si skoraj neopazno začele prilaščati prevelike pristojnosti. Nizozemski referendum je zgolj opozoril na omenjeno problematiko, britanski referendum pa je s svojo dokončnostjo prinesel streznitev tudi tistim politikom v EU, ki so do 23. junija menili, da se z nedorečenimi in praznimi kompromisi lahko preslepi državljane EU.

² Toda tudi nova PV še ni ponudila oprijemljivejših podlag za pripravo izhoda iz EU in je zato pričakovati, da bo Vel. Britanija še zavlačevala s svojo notifikacijo o izstopu (op. avtorja).

Tiha centralizacija ustvarja evropski demokratični manko in omejuje razvoj integracije.

Tudi v državah članicah je med državljani prisoten kritični diskurz o smeri in razvoju naše integracije, ki ga krepi občutek pomanjkljivega demokratičnega dialoga, saj so številna njihova vprašanja ostala neodgovorjena. Tako stanje je ljudi prisililo, da so se začeli združevati v različna gibanja, kjer so postopno oblikovali skupne politične platforme, kar je ustvarilo pogoje za ustanavljanje političnih strank. Zaradi pomanjkanja demokratičnega dialoga v EU so si stranke poiskale desna ali leva politična obrobja, kjer se lahko krepijo, saj jim je tam na voljo množica nezadovoljnih in kritičnih volivcev, ki s svojim glasovi pospešujejo njihovo politično rast in jih spremenjajo v čedalje bolj pomembnega sogovornika vodilnim tradicionalnim političnim strankam, ki ga ponuja okolje zahodno evropske parlamentarne demokracije.

Zato se moramo sprijazniti z grenko resnico, da so evro skeptične stranke nastale zaradi napak tradicionalnih strank in elitnih evropskih politikov, ki niso hoteli sprejeti kritičnih diskurzov svojih državljanov kot prispevka pri skupnem iskanju pravih poti bodočega razvoja naše integracije. Raje so jih stigmatizirali kot nenačelne evro skeptike in uničevalce skupne evropske prihodnosti, pri tem pa zanemarjali dejstvo, da je taka presoja poenostavljanje evropske politične realnosti in odvrčanje pozornosti od pravih vzrokov njihovega nastanka. Zapisano nam potrjujejo prve reakcije nekaterih evropskih politikov po britanski referendumski odločitvi o izstopu iz EU. Vsi se zavedamo, da je v krizah potrebno krepiti našo integracijo tam, kjer je to potrebno in mogoče, toda nikakor pa ne na način, kot še vedno razmišljajo nekateri v EU, ko govorijo federaciji, saj so pogoji zanjo, če so sploh kdaj bili, že davno zamrli. S tem, ko o

federaciji še vedno razmišljajo, evropski politiki³ odlagajo začetek nujno potrebnega odprtega dialoga o resničnih vprašanjih EU, na katera so dovolj razločno opozorili britansko volivci⁴.

In katera so ta vprašanja, ki potrebujejo hitre, razločne in poenotene odgovore? Če jih skušamo strniti na skupni imenovalec, bi se ta glasil nekako takole: kaj storiti, da ideja EU, zaradi pretiranega pritiska po združevanju tudi tistih področij, ki se ne dajo v tako raznoliki skupnosti združevati, ne bo propadla? kaj storiti, da se obvaruje skupna evropska valuta, Euro, da ne bo na koncu končala v rokah zbirateljev in numizmatikov? kako povečati gospodarsko rast naše integracije, kako zagotoviti dovolj delovnih mest ter pri mladi generaciji zbuditi upanje, da se integracija giblje v pravi smeri, ki ji ponuja in zagotavlja dovolj varno prihodnost? kako obvladovati migracijske tokove, da ne bodo slednji obvladovali EU, ker te krize še dolgo ne bo konec? kako obvarovati evropske zunanje meje in ohraniti schengensko območje ter ga obvarovati pred poskusi posameznih članic, da v njem proti svojim schengenskim sosedom ne bi postavljale ograj in preprek? Iz teh razlogov je zdaj govoriti o federaciji, o evropski Ustavi ali še kakem drugem skupnem evropskem dokumentu, popolnoma skregano z realnostjo trenutka, ki od držav članic zahteva precej spremenjen politično strateški razmislek.

Uporabnost sporočil Brexita pri iskanju novih poti razvoja EU.

Prava in za EU uporabna vrednost Brexita⁵ je najprej v tem, da so britanski volivci povedali to, kar so čutili tudi drugi državljani EU: da jim nekdo jemlje suverenost, ko namesto njih odloča

³ Med njimi omenimo nekdanjega belgijskega PV in zdajšnjega vodje evropskih liberalcev v EP, ki je po Brexitu izjavil, "da je zdaj čas za oblikovanje in sprejem evropske Ustave, ki je zaradi nasprotovanja Vel. Britanije leta 2000 ni bilo mogoče sprejeti". To kaže na popolno nerazumevanje bistva evropskih problemov (op. avtorja).

⁴ Še prej pa so pot začrtali Nizozemci 6. aprila 2016, ko so tudi na nek način rekli svoj NE razmeram v EU (op. avtorja)

⁵ Lahko bi rekli celo, "njegova dodana vrednost" (op. avtorja).

zadevah, ki so bile za njih posebno občutljive. Ob tem pa smo preostali Evropejci spoznali še eno zelo pomembno dejstvo, ki pravi, da se, če naše pripombe in kritike niso upoštevane, tega stanja v skrajnem primeru lahko tudi rešimo. Do zdaj je namreč vodilna politična nomenklatura, namesto, da bi nasprotna razmišljanja sprejela kot kritiko neprimerne smeri procesov v naši integraciji in kot konstruktiven prispevek pri iskanju boljših načinov za uspešnejše delovanje integracije, bila prepričana, da nihče ne bo posegel po skrajnem koraku in integraciji rekel NE. Zato je kritična razmišljanja zavračala, jih stigmatizirala in vsakogar proglašala za evro skeptika in političnega manipulanta, ki izrablja nacionalna čustva ter načrtno uničuje skupne evropske vrednote. Zato moramo pomen britanskega referendumu oceniti kot neprecenljiv prispevek k graditvi novih odnosov med državljani preostalih 27 držav članic EU in njihovimi domačimi in evropskimi politikami; pa nas si bo to z, ali pa brez Vel. Britanije.

Zavedati se moramo, da časa ni na pretek, saj države članice EU zelo hitro vstopajo v obdobje, ki ga bo zaznamovalo iskanje še tistih ne prehojenih poti na neoznačenem geopolitičnem zemljevidu naše integracije, po katerih njeni voditelji nikakor niso hoteli hoditi, če bomo hoteli integracijo obvarovati. Potrebna bo pospešena decentralizacija in rahljanje političnega vpliva evropskih institucij ter vračanje nekaterih odločitev na raven nacionalne države: skupna stališča bodo sčasoma postala poenotena stališča, o katerih pa ne bodo več odločale evropske institucije. Vsak poskus nadaljevanja političnega združevanja se bo zelo hitro srečal z novimi odpori, kateri bi lahko pri trmastem vztrajanju evropskih voditeljev na neživljenjskih rešitvah, našo integracijo pripeljali na prag razpada. Brexit zato tudi sporoča, da si ne želimo oblastne, samovšečne in vsiljive EU, ampak EU, ki bo krepila gospodarsko moč držav članic in njihove demokratično urejene integracije, ki bo vsem ponujala, krepila in zagotavljala okolje zaupanja ter vere v lepšo prihodnost.

Pa še nekaj velja poudariti: kdor misli, da se po Brexitu med evropskimi državljani in njihovimi državami, članicami EU, ni nič ni spremenilo, živi v utvari. Nove politične razmere in razmerja se bodo kmalu začele odražati pri nekaterih evropskih politikah, ker se bodo države članice morale začeti prioritarno⁶ ukvarjati z načini za krepitev skupnega trga in finančnih povezav, prometne infrastrukture, z okrepljenim sodelovanjem za zaščito skupne valute, s procesi ustvarjanja novih delovnih mest ter povečanega zaposlovanja mladih, iskanja načinov poglobljanja poenotenega sistema izobraževanje, poenotenja stališč o reševanju begunske problematike in s tem povezano varnostjo na evropskih zunanjih mejah, z ohranjanjem schengenskega območja, z evropsko varnostjo v globalnem svetu naraščajočih varnostnih tveganj, ki jih prinašajo zaostrene razmere v naši sosesčini in grožnje mednarodnega terorizma. To so vprašanja, ki narekujejo takojšnjo poglobljeno obravnavo, medtem ko druga lahko še počakajo. Pomembno pa je, da pri teh vprašanjih tudi Slovenija postane aktivnejša in bolj opazno prepoznavna, saj so slednja elementarna podlaga za naš lastni in skupni evropski razvoj.

Brexit in vprašljivost pomena Globalne strategije EU.

Na koncu je treba spregovoriti še o pravkar sprejeti Globalni strategiji EU, o kateri na junijskem Evropskem Svetu predsedniki niso izgubljali besed, saj so bili pod močnim vtisom odločitve britanskih volivcev, ki so integracijo skrčili za veliko in pomembno članico ter nenadnega spoznanja, da tega dokumenta, zaradi spremenjene podobe EU, nihče ne bo uporabljal. Že prej so države članice na skupno evropsko zunanjo politiko gledale različno, po Brexitu pa bo njihov odpor do "skupnega" na zunanje političnem področju, še večji. Velike države članice so ga obravnavale bolj kot še en dodaten mednarodni forum, na katerem so lahko zasledovale svoje

⁶ Tu posebej ne omenjam priprave na pogajanja za izstop Vel. Britanije iz EU, ki bodo tekoče potekale vzporedno s prioritetskimi aktivnostmi integracije, v katerih si mora tudi Slovenija zagotoviti primerno mesto (op. avtorja).

nacionalne zunanje politične interese, manjše države članice pa so ga uporabljale zato, da so lahko izražale svoja razmišljanja, ki pa jih niso podkrepile s finančnimi prispevki, niti niso bile pripravljene nositi rizika za resno vključevanje v reševanje globalne problematike⁷ mednarodnega prizorišča.

Čeprav je v strategiji na deklarativni ravni še vedno veliko govora o širitvi EU, menimo, da bo politika nadaljnje širitve EU postajala čedalje manj opazna in sprejemanje novih članic v integracijo bo, kljub že omenjeni retoriki o nespremenljivi podpori držav članic, odrinjena na megleno obrobje. Tudi strategija evropske sosedске politike bo izgubljala svoj nekdanji pomen. Tudi tako imenovana "evropska strateška avtonomija"⁸ je videti čedalje bolj neuresničljiva zamisel, saj se pri državah članicah razločno kažejo tendence, da naj se EU raje zateka pod okrilje ZDA in zveze NATO, kjer si lahko udobno zagotavlja varnost in uporablja njihove globalne storitve.

Sredobežnost političnih silnic, ki zdaj obvladujejo notranje politično prizorišče in uravnavajo delovanje EU, skupnim dokumentom ni naklonjena in tendence, ki kažejo v smeri razpadanja naše integracije, so še tako močne, da je prostora in volje za pomembnejše skupne akcije, ali za krepitev SZVP, zelo malo. Toda prav to od nas v Sloveniji zahteva, da se z realnim pogledom v skupno prihodnost poskušamo predstaviti kot prepoznavna in politično zrela država, ki se zaveda vseh posledic spremenjenih razmer in ne izgublja moči v obujanju arhivskih vsebin, ampak se zavzema, da je treba poenotenje v tem segmentu iskati pri vprašanjih, ki so za nas in za ostale evropske državljane ključnega pomena.

⁷ So pa tudi take države, ki bi rade storile več, vendar zaradi svoje neodločnosti ostajajo nekje vmes, skratka, ostajajo neprepoznavne. Med te lahko uvrstimo tudi našo državo (op. avtorja)

⁸ O njej zelo rada govori Mogherinijeva, ko zagovarja potrebo po lastni zunanji politiki, varnosti in obrambni zadostnosti, vendar je pravkar minulo varšavsko srečanje na vrhu zveze NATO potrdilo naša predvidevanja (op. avtorja)

Zato so tudi v domačem, slovenskem zunanje političnem okolju razmere dozorele za to, da se v luči zapisanih ocen ter presoj pregleda našo zunanje politično strategijo, ki je bila pisana v nekem drugem času in prilagojena nekim drugačnim razmeram na mednarodnem in evropskem političnem prostoru. Čas zahteva, da v okviru zadnjih dogodkov slovenska zunanja politika ponovno pretehta svoje mesto in interese v regijskem, evropskem in svetovnem političnem prostoru, saj povezave in strateška partnerstva narekujejo trezen razmislek o smeri, v kateri bomo hodili, da si zagotovimo primerno mesto med demokratičnimi državami na globalnem političnem prizorišču.

Britanski volivci zato tudi nam sporočajo, da je za uravnotežen in transparenten razvoj lastne države in politično gospodarske skupnosti, v kateri ta deluje, potrebna kritična distanca tudi do najbolj uspešne integracije v človeški zgodovini, ker nam samo to zagotavlja, da nas slednja, zaradi neprimernih in škodljivih tendenc po dominaciji, ki so obvezni sestavni del kateri koli povezave, sčasoma ne bo razočarala in naše prispevke ter skupne dosežke naše integracije spremenila v svoj nesmisel.